

לכבוד

נותני השירותים לטיפול אישי בבית

הנדון: ממצאי בקרות שנערכו בנושא הכשרת מטפלות וריענון הנחיות

המטפלות שמעניקות בפועל את שירותי הטיפול האישי לזכאי גמלת הסיעוד, הן דמויות מרכזיות עבור המטופלים שלהן, ובכוחן להשפיע באופן משמעותי על איכות חייהם של המטופלים, על בריאותם ורווחתם. על מנת שהמטפלות יוכלו לממש את פוטנציאל ההשפעה במסגרת תפקידן, על נותן השירותים לספק להן הדרכה, הכוונה, תמיכה וכלים מקצועיים – החל משלב הקליטה ובליווי לאורך כל תקופת עבודתן.

בתדריך לנותני השירותים, בפרק העוסק בבחירת מטפלים והנחייתם, נכתב בין היתר כי "מאחר והמטפל הוא איש מקצוע המיומן לתת טיפול בבית הזקן, עליו להיות בעל גישה לטיפול בקשישים ואשר עבר הכשרה לטיפול בקשישים או יעבור הכשרה כזאת בעתיד".

בנוסף, התדריך מורה כי במהלך מתן השירותים יודרכו המטפלים על ידי העובד המקצועי באופן אישי וקבוצתי, כאשר מפגשים קבוצתיים אלה נועדו לאפשר למטפלים לקבל כלים נוספים להתמודדות עם בעיות הזקנה, ולהתחלק עם חבריהם בדרכי ההתמודדות ובניסיונות שכל אחד מהם עובר בנפרד בבית הזקן. פעולות הדרכה אלו, צריכות להתקיים בנוסף על ההכשרה.

קורס ההכשרה למטפלות הוא אחד האמצעים המרכזיים להקניית ידע ומיומנויות מקצועיות בטיפול בזקן. תוכנית הקורס נועדה ליצור בסיס לכניסת המטפלת לעבודה כאשר הדגש הוא על הבנת התפקיד, הקניית מיומנויות יסוד בטיפול בזקן ובסביבתו, והגדרת מקומה של המטפלת בארגון ובמערכת.

בשבועות האחרונים התחלנו לערוך בקרות בקורסי ההכשרה למטפלות.

אנו פועלים ברמה הפרטנית מול נותן השירותים שבמסגרתו התקיים הקורס, ובמקביל אוספים את הממצאים ולומדים את הדברים לקראת המעבר לתוכנית ההכשרה במתכונת "מטפל מיומן" החל מחודש ינואר 2025.

ניתן ללמוד רבות מהבקות על ההיבטים השונים שהופכים את ההכשרה לאפקטיבית באופן שתוכל למלא את מטרותיה. חשוב לוודא כי הקורסים מועברים באופן מקצועי, בסביבת למידה הולמת, נעימה ומכבדת, שתכנון הסילבוס ושעות המפגשים לוקחים בחשבון את צורכי הלומדים, ושקיים ליווי של עובד מקצועי במהלך ההכשרה ואחריה.

בהכשרות שכוללות הגשת עבודת סיכום קורס במקום הכשרה מעשית, יש לזכור כי העבודה היא שוות ערך ל-15 שעות הכשרה מעשית, ויש לתת לה מקום משמעותי בתהליך הלמידה של המטפלת.

אנו מזכירים כי בהתאם לאמור באגרת 423, העבודה תוגש למרכז הקורס ולעובד המקצועי מטעם נותן השירותים. מטרת עבודה זו היא לאפשר למטפלת לעבור תהליך וליישם את החומר הנלמד בכיתה במסגרת העבודה שלה בבית הזקן, ועל כן חשוב שהעובד המקצועי יהיה חלק משמעותי בתהליך, יקרא את תכניות הטיפול, יכוון את המטפלת וייתן משוב על התהליך ותכניות הטיפול.

ליקויים שנמצאו במסגרת הבקורות:

1. מרכז הקורס

לכל קורס יש למנות מרכז קורס, שהוא עובד מקצועי המועסק אצל נותן השירותים או הגורם המכשיר. על המרכז ללוות את הקורס במלואו, מקצועית ואירגונית, ולהיות נוכח במהלך כל הקורס. תפקידו של המרכז לתת מענה למטפלות במהלך הקורס ולסייע להן בנושאים מקצועיים ואישיים, לזהות מצבים בהם המטפלת נתקלת בקשיים ולעדכן את העובד המקצועי האחראי עליה כדי שסייע לה להתמודד עם הקושי. כמו כן, על המרכז לפקח על המרצים החיצוניים, לוודא שנושאי הקורס מועברים במלואם ובאופן מקצועי בהתאם לסילבוס ולתוכנית שאושרה, וכי התכנים רלוונטיים לטיפול אישי בבית. המרכז ייתן למרצה הכוונה וייתן דגשים במהלך השיעור בהתאם לצורך.

הליקויים כוללים:

- פרטי מרכז הקורס שנרשמו בטופס הבקשה לפתיחת קורס היו שונים מאלה של הגורם שריכז את הקורס בפועל.
- מרכז הקורס לא נוכח בכל מפגשי הקורס.
- מרכז הקורס בפועל אינו עובד מקצועי.
- מטפלות שהעלו קשיים והתנגדויות במהלך המפגש, כאשר המרצה לא ידע איך לתת להן מענה.
- מרצה חיצוני שהעביר תוכן אשר אינו מותאם לנושא השיעור או לקהל היעד.

2. תכנון מבנה המפגשים ושעות הלימוד

החלק העיוני של ההכשרה למטפלות כולל 52 שעות לימוד. מצאנו שבמקרים רבים, הסילבוס המתוכנן של ההכשרה כולל מפגשים של שעות ארוכות, לעתים עד שעות הערב המאוחרות. המטפלות מתקשות להתמקד בלמידה במשך שעות כה רבות, וכתוצאה מכך הלמידה לא אפקטיבית, והמפגשים אינם נמשכים בפועל את מספר השעות המתוכנן, כך שהתוצאה היא שההכשרה אינה עומדת בהיקף שעות הלימוד הנדרש. בנוסף, נמצאו מקרים בהם מטפלות לא יכלו, בשל נסיבות אישיות, להישאר עד שעת הסיום המאוחרת של המפגש, ויצאו באמצע.

3. נוכחות

בבדיקת נוכחות המטפלות שנערכה על ידי נציגי הביטוח הלאומי בזמן הביקורת, נמצאו פערים (לעתים משמעותיים) לעומת מספר ושמות המטפלות שהופיעו ברשימת המשתתפים בקורס שהוצגה על ידי נציגי נותן השירותים או הגורם המכשיר.

4. סביבת הלמידה

קיומה של סביבת למידה הולמת הוא מהותי להצלחת הקורס. מצאנו מקרים בהם ההכשרה התקיימה בחדרים קטנים, צפופים, ללא אוורור, ללא מקומות ישיבה מספקים, ללא ריהוט וציוד שיאפשרו למטפלות לכתוב, ולעתים אף ללא נגישות לשירותים.

5. עבודות הסיכום

חלק מעבודות הסיכום שבדקנו היו דלות, תמציתיות ביותר, ולא כללו שיח עם העובד המקצועי המאפשר יישום של הנלמד בטיפול.

מסקנות וריענון ההנחיות לפתיחת הכשרות למטפלות

הנחיות בנושא הכשרת מטפלות פורסמו בתדריך לנותני שירותים ובאגרות. בעקבות הבקורות שערכנו, אנו מרעננים ומחדדים את ההנחיות בנושא:

טרם פתיחת קורס - אישור הקורס:

1. בקשה לפתיחת קורס יש לשלוח לפחות שבועיים ממועד פתיחת הקורס.
2. קורס מטפלות ירוכז ע"י עובד מקצועי בלבד אשר ילווה את הקורס במלואו מבחינה מקצועית וארגונית.
3. יש לרווח את תכנית המפגשים ולחלק את הקורס ליותר מפגשים כדי להתחשב בצורכי המשתתפים.
4. **לא יאושר קורס עם פחות מ- 10 מפגשים.**
סה"כ השעות הנדרשות בהתאם לתדריך הוא 47 שעות עיוניות + 5 שעות ארגון/פתיחה/סיכום/מטלות = סה"כ 52 שעות + 15 שעות הכשרה מעשית (הכשרה במוסד או עבודת סיום קורס).
בתכנון מפגשי הקורס יש לכלול הפסקות ריענון. הפסקות הריענון אינן נכללות בחישוב שעות הקורס.
לדוגמה: במפגש המתקיים בין השעות 9:00-14:30 יתקיימו 3 שיעורים (סה"כ 6 שעות לימוד אקדמיות) + 2 הפסקות בנות חצי שעה.
5. על הקורס להתקיים בכיתה מתאימה עם מרחב למידה שמאפשר ישיבה נוחה ואפשרות לכתוב, עזרי למידה מתאימים וכן שירותים נקיים ונגישים. לא ניתן לבצע הדרכה במשרדים שהוסבו לכיתות.
6. שעות הקורס צריכות להיות שעות סבירות ללמידה יעילה. לא סביר לקיים קורס לאחר השעה 20:00.

מהלך הקורס:

1. על מרכז הקורס להיות נוכח בכל המפגשים לאורך כל הקורס.
2. על מרכז הקורס לוודא נוכחות המשתתפים פעמיים בכל מפגש (התחלה וסוף).
3. יש להשתמש ברשימה שמית מובנית הכוללת שם מלא ומספר זהות והקראת שמות ע"י המנחה או סימון של המטפלות באמצעות V ליד השם שלהן ולא באמצעות העברת דף החתמות.
4. אין לבצע קיצורים ("צמצום זמני הפסקות"). השעות מחושבות לפי השעות בסילבוס ולא יאושרו קיצורים.
5. על כל שינוי **במיקום** הקורס, **מועד** הקורס **והשעות**, יש לעדכן באופן מיידי את הביטוח הלאומי. אנחנו מגיעים לביקורות בקורס ולא רוצים למצוא מקום ריק.
6. בשינויים של משתתפים אין צורך לעדכן. בסוף הקורס תידרשו להעביר את רשימת המסיימים שעמדו בדרישות.
7. בשינויים נקודתיים כגון שינוי הרצאה בעקבות מחלה/אילוצים אין צורך לעדכן, כל עוד המפגש מתקיים ויש הרצאה אחרת במקום.

בסיום הקורס:

1. סיום קורס בהצלחה וקבלת תעודת הכשרה מותנת בנוכחות של 80% משעות ההכשרה וכן ציון עובר בעבודת סיכום קורס (אגרת 423) או הכשרה מעשית בהיקף של 15 שעות לימוד.
2. בסיום הקורס יוגש לביטוח הלאומי קובץ נוכחות בהתאם לטופס בדיקת נוכחות. דוגמת הטופס מצורפת בקובץ אקסל שמופץ במקביל לאגרת זו.
3. בסיום הקורס, יוגשו לביטוח הלאומי רשימות מסיימי הקורס שסיימו בהצלחה ועמדו בכל הדרישות (80% נוכחות, ביצוע עבודת סיכום/הכשרה מעשית עם ציון עובר בהתאם לאגרת 415,423).
4. לאחר קבלת רשימות מסיימי הקורס, תתבקשו להעביר באופן מדגמי חלק מעבודות הסיכום בהתאם לדרישה שמית שתועבר אליכם.

לתשומת ליבכם:

במקרים שיימצא כי הקורס נוהל לא בהתאם לאישור שניתן מהביטוח הלאומי (הסילבוס, כמות המשתתפים וכו'), אישור הקורס יבוטל, הקורס ייפסל והמשתתפות לא ייכללו במניין המטפלות ה"מוכשרות".

בברכה,

נטלי גבאי לוי
מנהלת אגף סיעוד

העתקים:

גבי ירונה שלום, סמנכ"לית מערך נכויות ושיקום
מנהלי סניפים ומנהלי תחום גמלאות בסניפי המוסד
מנהלות מחלקות הסיעוד בסניפים
אגף סיעוד